

כרתות טז.-יז. סוגיית תולדות ושבתות - שאלת ר' עקיבא מר' אליעזר

מהלך הסוגיה

משנה. שאל ר"ע לגבי העושה תולדות רבות של אב אחד בשבתות רבות בהעלמה אחת.
 ר' אליעזר: חייב עכ"ו, ק"ו מנדה שאין בה מלאכות רבות וחייב על כל בעילה (שיטתו לעיל טו.).
 ר"ע: מה לנדה ששניהם מוזהרים זע"ז!
 ר"א: מנדה קטנה.
 ר"ע: מה לנדה קטנה שעתידה לבוא לידי חיוב!
 ר"א: בהמה תוכיח.
 ר"ע: בהמה כשבת.

גמ'. על מה שאל ר' עקיבא - על שבתות רבות, או על תולדות רבות?

[מוסכם על האמוראים, ששאל ממנו 2 שאלות, והשאלה השנייה היא האם תולדות שונות של אב אחד מחולקות לחטאות, ור' אליעזר השיב עליה שכן, ור' עקיבא לא קיבלה ממנו. וחולקים האמוראים מהי השאלה הראשונה.]

רבה:

שגגת שבת וזדון מלאכות - פשוט לו שימים שבינתיים הוויין ידיעה לחלק.

זדון שבת ושגגת מלאכות - בעא מר"א אי כגופין דמיין אי לא } פשט ליה לחלק בתרווייהו;
 ולדי מלאכות אי כמלאכות דמו לחלק בעא מיניה } ולא קיבלה מיניה בתרווייהו

אמר רבה מנא אמינא לה... מתניתין ד'כלל גדול' (שבת פ"ז מ"א):

(א) רישא: שגגת שבת ושגגת מלאכות - אינו חייב אלא אחת.

(ב) מציעתא: שגגת שבת וזדון מלאכות - חייב על כל שבת ושבת, דימים שבינתיים הוויין ידיעה לחלק.

(ג) סיפא: זדון שבת ושגגת מלאכות - חייב על כל אב מלאכה ומלאכה בנפרד (יש חילוק למלאכות) - אך על כל השבתות ביחד - דשבתות לאו כגופין דמיין.

(ד) סיפא דסיפא: העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת - אין חייב אלא אחת. - דלא כר"א.

מני? מסיפא דסיפא מוכח דלאו רבי אליעזר היא.

ר' עקיבא היא - ומציעתא מוכח שבשגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה דימים שבינתיים הם ידיעה לחלק; ולכן כי קמיבעיא ליה - זדון שבת ושגגת מלאכות, ופשט ליה ר"א לחלק, ולא קיבלה מיניה ר"ע - מדקתני סיפא "חייב על כל אב מלאכה ומלאכה" ולא "על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת" - ש"מ קסבר שבתות לאו כגופין דמיין.

דוחה אביי:

אמנם ר"ע היא; אך מציעתא, דדייקינן מינה דס"ל לר"ע ימים שבינתיים הוויין ידיעה לחלק - מנא לך דפשיטא ליה לר"ע? אמינא אנא דהא קמיבעיא ליה, ופשט ליה ר"א דימים שבינתיים הוויין ידיעה לחלק, וקיבלה מיניה, וכדדייקינן ממציעתא דהכי סבירא ליה (ועי' רש"י ד"ה וקביל מיניה).

וסיפא, דדייקינן מינה דס"ל לר"ע דשבתות לאו כגופין דמיין לחלק - אמינא אנא דהא פשיטא ליה, ולא הא בעא מיניה מר' אליעזר.

רב חסדא:

זדון שבת ושגגת מלאכות - פשיטא ליה לר"ע דכגופין דמיין לחלק [בניגוד גמור לדייקינן עד עתה מסיפא דמתניתין דכלל גדול, דדייקינן דפשיטא ליה להפך - אמר לך רב חסדא: ה"נ קאמר התם בזדון שבת ושגגת מלאכות - חייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת (רש"י ד"ה רב חסדא)].

שגגת שבת וזדון מלאכות - בעי מיניה מר"א אי ימים שבינתיים הוויין ידיעה לחלק, ופשיט ליה דהוויין ידיעה לחלק, וקיבלה מיניה ר"ע וקבעה במציעתא דמתניתין דכלל גדול (וכדלעיל).

[ולדי מלאכות נמי בעי מיניה - כנ"ל.]

אמר רב חסדא מנא אמינא לה... דתניא... ותניא אחריתי...

הכותב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת -

חכמים פוטרים.

לרבן גמליאל - וקס"ד דהכי סבירא נמי לרבי עקיבא -

ותניא אחריתי: מחייב.

תניא חדא: מודה שפטור

[נפק"מ בין חילוק ע"י גופים לבין חילוק ע"י ידיעה (ימים שבינתיים) - למאן דס"ל אין ידיעה לחצי שיעור (ר"ג): ידיעה היא דאין מחלקת לחצי שיעור, אך חילוק ע"י גופים מחלקים ישנו גם לחצי שיעור.]

ומסיק רב חסדא למילתיה:

בשלמא לדידי - איכא לתרצינהו:

הא בזדון שבת ושגגת מלאכות, דשבתות כגופין דמו לחלק (דהכי פשיטא ליה לר"ע), וכיוון שהיה כאן חילוק - בכל שבת יש פחות משיעור, ופטור;

והא - בשגגת שבת וזדון מלאכות, אמנם ימים שבינתיים הם ידיעה לחלק, אך במקרה שהידיעה היא בין שני חצאי שיעור כמו כאן - אין ידיעה לחצי שיעור, והיא כהמשך העלמה, ועל כן יש כאן שיעור מלא של שתי אותיות, וחייב עליו.

אלא לרבה,

היכי משכחת לה? לא בהדא ולא בהדא!

בשלמא... משכחת לה:

בזדון שבת ושגגת מלאכות - דשבתות כגוף אחד הן ויש שיעור לחייבו, ובשגגת שבת וזדון מלאכות - אע"פ שיש חילוק ידיעות בעלמא - הכא אין ידיעה לחצי שיעור;

אמר לך רבה: רבן גמליאל - אינו כר"ע, אלא כר' אליעזר, דשבתות כגופים דמיין לחלק (דהכי בעא מיניה ר"ע ולא קיבלה מיניה), ועל כן יש לתרץ לברייתות כפי שתירצן רב חסדא:

והא דתניא חייב - בשגגת שבת וזדון מלאכות, ומשום דאין ידיעה לחצי שיעור, וכדלעיל.

הא דתניא פטור - בזדון שבת ושגגת מלאכות, דשבתות כגופין הן לחלק.

עתה מקשים על העמדת רבה לברייתות דכותב:

- אי אמרת בשלמא ר"ג כר"ע ס"ל - היינו דקתני בברייתא "ומודה", דמשמע שבדבר אחר חלוק עליו, והיינו פלוגתייהו: בשגגת שבת וזדון מלאכות: לר"ג חייב - דאין ידיעה מחלקת לחצי שיעור, ולר"ע פטור - ידיעה מחלקת לחצי שיעור; ומודה ר"ג בכותב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת שפטור - בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאע"ג דאין ידיעות מחלקות - גופים מחלקים; ומ"מ לתרווייהו סבירא להו שבתות כגופין דמיין ומחלקות לחצי שיעור ופטור; ודבר זה ניחא לרב חסדא וקשיא לרבה.

אלא אי אמרת (רבה) ר"ג כר"א ס"ל - במה חולקים ר"א ור"ג? אי בזדון שבת ושגגת מלאכות - האמרינן דלתרווייהו לכו"ע שבתות כגופין מוחלקין, ומחלקים, ופטור (ובהא מיירי "מודה")! ואי בשגגת שבת וזדון מלאכות - למימרא דלר"ג אין ידיעה לחצי שיעור, וכיוון שאין חילוק מצטרפים שני החצאים וחייב, ולר"א יש ידיעה לחצי שיעור, וימים מחלקים ופטור?, הרי שמעינן ליה לר"א בברייתא דכר"ג ס"ל, דאין ידיעה לחצי שיעור!

ואם תאמר שמחלוקת ר"ג ור"א היא באורג, שאע"פ שהאורג חוט אחד פטור - אם מוסיף על אריג קיים חשוב החוט הנארג אגב כל האריג שיש בו שיעור, ומצטרף לחייבו אפילו על חוט אחד. - זו דעתו של רבן גמליאל, אך לדעת רבי אליעזר - הרי עשה חצי שיעור בלבד, ופטור; וכאן בברייתא דכותב כן התנא במשפט "ומודה רבן גמליאל בכותב" למחלוקתם של באורג, לומר שאע"פ שבאורג לחצאין מחייב רבן גמליאל - כאן מודה לרבי אליעזר, בכותב שתי אותיות בשתי שבתות בנפרד (בזדון שבת ושגגת מלאכות), שכיוון ששבתות כגופין דמיין ומחלקות - פטור.

-בהא לא מצית אמרת, דהא באורג נמי ר"א כר"ג ס"ל, לחייב את המוסיף חוט אחד באריג קיים, כדתנן בפרק האורג! [ועומדים אנו כעת בקושיה על רבה.]

אמר רבא (לתרץ הקושיה על רבה):

בהא פליגי ר"ג ור"א, במחלוקת שחלקו בברייתא ת"ק ור' יוסי, במוציא שני חצאי גרוגרת בנפרד לרשות הרבים בהעלם אחת, ואת החצי השני לא הוציא לאותה רה"ר אלא לרה"ר אחרת, דרבן גמליאל סבר לה כתנא קמא דברייתא, דסבר אין רשויות מחלקות לחצי שיעור, וחייב; ורבי אליעזר סבר כר' יוסי, דרשויות מחלקות, ופטור. והכא בכותב, דקתני 'מודה רבן גמליאל' - ה"ק: אע"ג דבעלמא סבר ר"ג אין רשויות מחלקות וחייב את המוציא הנ"ל - הכא מודה לר' אליעזר שהעלמות מחלקות אף לחצי שיעור, ופטור.

לרבה יש להגיה במשנה "נדות" במקום "נדה" (שהרי לזדון שבת ושגגת מלאכות, שהנודן האם שבתות כגופין, אין שייך להביא ראיה מנדה אחת, שהרי גוף אחד הוא).

לרב חסדא, במשנה "הבא על הקטנות", דמשמע גופין מוחלקין (וכרבה שהנודן הוא זדון שבת ושגגת מלאכות), פירושו "קטנות דעלמא", ובאמת אפשר היה לומר "קטנה".

ר' שמעון בן אלעזר: לא כך שאלו ר"ע, אלא שאלו על הבא על אשתו נדה כמה פעמים בהעלם אחד, ור' אליעזר השיב לו שחייב על כל ביאה, כשיטתו (לעיל טו.), ור"ע לא קיבלה ולבסוף אמר "הבהמה כנדה" (וגם לגביה אני מסופק).

[י"ח בניסן התשס"ג]